

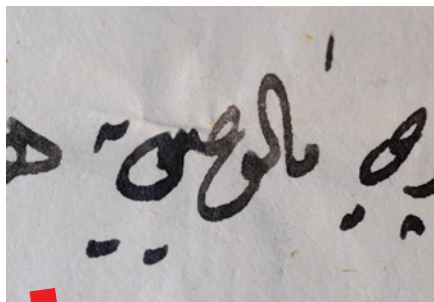
Malvasija dubrovačka

Ivo Orešković

U Hotelu Croatia u Cavtatu od 27. do 30. rujna 2023., u organizaciji Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Zavoda za vinogradarstvo i vinarstvo, održan je VII. međunarodni simpozij „Malvazije Mediterana“, na kojem je sudjelovao niz stručnjaka, znanstvenika, proizvođača i sommeliera. Govorilo se o povijesnom značaju, tradiciji i kulturi uzgoja i prerade ove jedinstvene sorte, ampelografiji, genetici i uzgoju, tehnologijama proizvodnje, kemijskom sastavu, senzornim svojstvima vina, njegovom sljubljanju s hranom, marketinškoj promociji, komunikaciji s potrošačima itd. U razdoblju od 2004. do 2009. godine pod stručnim vodstvom prof. dr. sc. Edija Maletića i prof. dr. sc. Ivana Pejića, dipl. ing. agr. Niko Karaman i dr. sc. Ivo Orešković, povjesničar i arhivist, proveli su projekt revitalizacije autohtone sorte vinove loze Malvasije dubrovačke bijele. Projekt je podrazumijevao podizanje novih nasada Malvasije u blizini Franjevačkoga samostana i crkve Sv. Vlaha i podno Kneževa dvora u Pridvorju, te ampelografska, genetička, enološka istraživanja potencijala sorte i povijesti vina Malvasije.

Grozđ malvasije

Malvasija na arapskom (iz dokumenata DADU - Acta Turcarum, pisma br. 302 i br. 179)

Rezultat povijesnih istraživanja u kojima su sudjelovali Ivo Veselić, voditelj arhiva Dubrovačke Republike, dr. sc. Vesna Miović, dr. sc. Nella Lonza i dr. sc. Slavica Stojan, jest knjiga autora Ive Oreškovića *Malvasija glasovito vino još iz doba Dubrovačke Republike*, objavljena 2010. Tom je prigodom autor, u suradnji s dr. sc. Vesnom Miović, u čitaonici Državnoga arhiva u Dubrovniku u Palači Sponza postavio izložbu tj. izbor najreprezentativnijih originalnih dokumenata o Malvasiji dubrovačkoj. Oduševljenje i gotovo nevjericu na licima gostiju, zaljubljenika u malvas(z)ije, iz Italije, Grčke, Portugala, Španjolske i naše Istre, izazvao je prije svega najstariji do sada pronađen dokument u Dubrovačkom arhivu u kojem se spominje Malvasija, odredba Velikoga vijeća o prodaji vina bosanske kralju Tvrtku I. Kotromaniću od 22. svibnja 1383. Iz odredbe Velikoga vijeća o prodaji vina od 23. svibnja 1424. razvidno je kako je Malvasija bila privilegij vlastele. Ona nije bila na slobodnom tržištu, te se na nju nisu odnosile odredbe o jedinstvenoj cijeni vina. Ukoliko bi Dubrovačka općina dozvolila prodaju Malvasije, vlasnik vina il' tovjernar, mogao ju je prodavati po cijeni „kako mu se sviđi“. Odredbom Maloga vijeća o prodaji lošije polovice općinske Malvasije i zabrani prodaje bolje polovice, 17. lipnja 1434. prihvaćeno je da općinski službenici za prodaju Malvasije mogu prodati samo polovicu općinskih rezervi, i to onu koja je lošija, a na onu bolju polovicu „ne smiju ni

DADU, Troškovnik tj. jelovnik kneževa čašćenja u čast novoga nadbiskupa u svibnju 1792. godine u Samostanu sv. Jakova

ruku staviti bez dopuštenja gospodina kneza i Maloga vijeća.“

Malvasija je bila uobičajeni dar bosanskim vladarima i u vrijeme osmanske vladavine. O tome svjedoči pismo Dubrovčanima Hasan-paše Šahina iz Pljevlja napisano 6. siječnja 1641. godine: „Ponosima kršćanskih zapovjednika, uzdanicama velikana kršćanskoga roda dubrovačkom knezu i vlasteli, neka im se život okonča na dobar način, u skladu s prijateljstvom i dobrosusjedskim odnosima, nakon pozdrava i upita za zdravlje: po vašem čovjeku Ivanu stiglo je pismo u kojemu je napisano da će mi vrlo skoro opet biti poslan vaš čovjek s ljutim narančama, šećerom i Malvasijom.“ Drugo je pismo bosanskoga beglerbega Kuršumdži Mustafa-paše dubrovačkim vlastima s početka 17. stoljeća gdje zahvaljuje na uobičajenim darovima za Božić: „Ponosima kršćanstva, uzdanicama kršćanskih velikana, onima koji postu-paju ispravno, dubrovačkom knezu i ostalim begovima, neka im se život okonča na dobar način [...] prijateljski se daje na znanje da smo sada iz ruku vašeg čovjeka Vukašina primili vaše prijateljsko pismo s vašim uobičajenim darom, jednim barilom ljutih naranča, jednim barilom smokava, 12 komada hladetine i 2 barila Malvasije.“ Ova pisma pisana arapskim pismom bitna su i iz razloga što su u njima napisana

dva oblika slova „S“ u riječi MalvaSija. Bosanske paše i begovi, kao pripadnici islamske vjeroispovijesti, mogli su javno konzumirati vino Malvasiju jer je u to doba tretirana kao ljekovito vino, a liberalnija tumačenja šerijatskih propisa kažu da musliman smije konzumirati alkohol ukoliko je lijek, a drugaog lijeka nema.

Izuzetno značajan dokument je troškovnik tj. jelovnik kneževa čašćenja u čast novoga nadbiskupa u svibnju 1792. godine u Samostanu sv. Jakova. Malvasija se pila kao desertno vino uz ona s Cipra i iz Malage. Popile su se četiri butelje; a butelja je obujma 0,80 l. Istraživanjima je utvrđeno kako se radi o primjerku butelje engleske proizvodnje iz razdoblja od 1690. do 1720. Tri butelje Richarda Walkera vlasnika taverne u Oxfordu datirane u razdoblje od 1684. do 1699. oblikom su istovjetne našoj. Upravo takva, naša „Malvasija Karaman“, prirodna desertna Malvasija koja se dobiva preradom prosušenoga grožđa na prostirkama od bambusa (jesama) posluženoga na slami, u dva navrata je osvojila Veliku zlatnu medalju na međunarodnom natjecanju „The World of Malvasia“ u Poreču 2009. i 2018. godine.

Ovi i drugi dokumenti o malvasiji u Dubrovačkom arhivu, prije svega proizvođačima, ali i svima nama, njezinim štovateljima, daju za pravo da nemamo potrebe brendirajući Malvasiju dubrovačku, pribjegavati legendama, vilama i vilenjacima koji u polublazenu stanju zaljubljenosti i erosa omamljeni tumaraju, ispijajući baš to, naše vino, iz božanskih vrčeva. Dubrovačka je Malvasija stvarna koliko i svi oni ljudi čiji su životi ugrađeni u zidine Grada, bez obzira jesu li postavljali kamen ili mudro promišljali njegovu budućnost. Danas, kad se u razvijenim društvima, a njima navodno težimo, isključivo istinskim vrijednostima može pokazati i nametnuti drugima, uskrsnula je Malvasija kao feniks i odmah zasjela na tron koji joj pripada. Stoga je odgo-

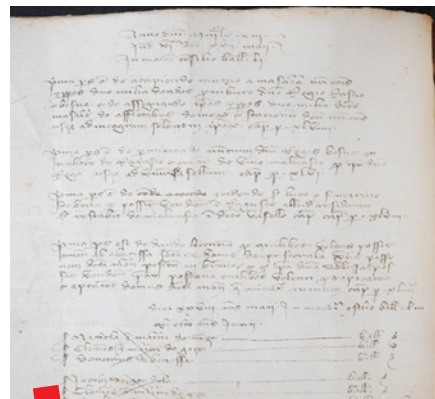

Vinograd malvasije

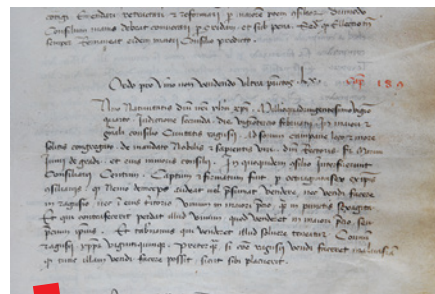

Izložba „Vino Malvasija u dokumentima iz vremena Dubrovačke Republike“ (Foto: Ivo Orešković)

vornost svih koji se upuštaju u igru s njom golema. Njezin je obraz čist kao netaknuto lice lijepe djevojke. Nitko ga nema pravo okaljati. Umiljata je i trajno prirasta srcu. Morala bi biti naš hrvatski poklisar širom svijeta. Dok uživaju u njezinim čarima i oni u najudaljenijim krajevima, neka s njom u društvu osluhnu priču o ljudima od pacijence, mjere i načina, ljudima nazbilj što ustrajno stoljećima izgradiše istinu o Gradu slobode. U njezinu se biću istodobno čuti okus težačkih truda i svilenkastih haljina gospođa i gospara. Ona je ravnoteža. Zato jest jedina i neponovljiva Malvasija dubrovačka. ■

DADU, Odluka Velikoga vijeća o prodaji vina bosanskome kralju Tvrtku I. Kotromaniću, 22. svibnja 1383.

DADU, Odredba Velikoga vijeća o prodaji vina, 23. svibnja 1424.

Vino Malvasija Karaman